

8. Мацько Л.І. Стилїстика української мови : підручник / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько ; за ред. Л.І. Мацько. – К. : Вища школа. – 2003. – 462 с.
9. Онопрієнко Т.М. Епітет у системі тропів сучасної англійської мови (Семантика. Структура. Прагматика) : автореф. дис... на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 / Т.М. Онопрієнко. – Х., 2002. – 19 с.
10. Пономарів О.Д. Стилїстика сучасної української мови : підручник / О.Д. Пономарів. – Тернопіль: Навч. книга – Богдан, 2000. – 248 с.
11. Пустова Ф. Естетична природа слова в літературному творі / Феня Пустова // Укр. мова і літ. в школі. – 2003. – №6. – С. 21–28.
12. Українська мова : енциклопедія. – К. : Українська енциклопедія, 2000. – 752 с.
13. Чубач Г. Дзвінка ріка / Ганна Чубач. – К. : Університетське видавництво “Пульсари”, 2001. – 221 с.

Анотація. У статті запропоновано опис і класифікацію оксиморонних епітетних конструкцій поетичних творів Ганни Чубач і Зої Кучерявої. Визначено стилістичні функції цих одиниць.

Ключові слова: епітет, епітет-оксиморон, граматичні категорії, стилістичний ефект, образна функція.

Summary. In the article the description and classification of oxymoron epithet constructions in the poetical texts by Hanna Chubach and Zoja Kucher'ava is offered. The stylistic functions of those units are specified.

Key words: epithet, epithet-oxymoron, grammatical categories, stylistic effect, image function.

УДК 811.161.2'282(477.43)

Потопчук І.С.

ПОНЯТТЯ “ПОЛЕ” У ГЕОГРАФІЧНІЙ ТЕРМІНОСИСТЕМІ ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ

У системі народної географічної термінології поняття “поле” посідає важливе місце, адже відображає ті реалії, з якими найтісніше пов'язане життя сільського населення, і, зрозуміло, містить чимало цікавих та архаїчних рис. В українському мовознавстві цим назвам присвячено чимало досліджень науковців, котрі виокремлювали їх у складі географічної або землеробської термінології різних ареалів (О.Л. Бабишева [2], С.П. Бевзенко [3], Л.Т. Вигонная Л.Т. [4], П.Ю. Гриценко [5], Т.В. Громко [6;7], О.К. Данилюк [8;9], Я.В. Закревська [12], Н.П. Сіденко [15], О.А. Черепанова [18;19]).

Назви на позначення семеми “поле” у західноподільських говірках спеціально ще не досліджувалися. Наведена лексико-семантична група структурується рядами синонімічних сем, що мотивовані різними диференційними ознаками та характеризується особливостями функціонування у південно-західному наріччі в цілому та західноподільському діалекті зокрема. Цим обумовлений інтерес до такої тематичної групи лексики й актуальність дослідження.

У досліджуваних говірках, як і на всьому українському просторі, для позначення ділянки оброблюваної землі використовують загальноновживану лексему *город* праслов'янського походження (псл. **gord*), мотивовану дієсловом *городити* (псл. **gorditi*). Етимологами встановлено, що первісно слово *город* означало “ділянка землі, обнесена загорожею” [11, 1, 571]. Демінутив *городуц* зі ствердінням кінцевого [ц] зафіксований вузьколокально (Кнг). Для відображення диференційної ознаки (далі – ДО) “підготовлена для обробітку, засівання чи засаджування” наведеної семеми “поле” використовують географічний термін (далі – ГТ) *город*, *поле*, *нива* та зрідка описове словосполучення *закул'т'ів'іруване*, *заволочи'єне поле* з характерними для подільського говору фонетичними рисами (пор. у сх.-степ. гов. Донеччини *стен* зі значеннями ‘безліса рівнина, рівний великий простір’ та ‘поле, на якому вирощують сільськогосподарські культури’ [15, 8]). Загальноновживана лексема *нива* “поле, земельна ділянка, рівнина” [19, 141], “зоране поле” [16, 2, 563] псл. походження у західноподільських говірках не виявляє фонетичних змін, як, наприклад, у суміжному волинсько-поліському говорі, де

переважає лексема *невка*, фонетичний варіант загальноновживаного демінутива *нивка* із звичним для більшості говіркових груп Волині переходом наголошеного [и] в [е] [8, 43].

Поняття ‘місце, площина’ мовці західноподільського ареалу номінують 9 лексемами. Науживанішими можна вважати лексеми *пл’ац* (майже в усіх н.пп.), *п’лошча* (Орн, СП, Глш, Влх, Лсв, Біл, Бдн, Кл, Врв, Крмч, Шшк), *м’ісце* (Лсг, СПр, Чрнв, Лшк, Врв). Периферійну позицію займають лексеми *плошчи^{на}* (Кз, Ктгр, Кл), *клин* (Кнг, Пдпл), *май^{дан}* (Бл). З таким значенням спорадично вживаються демінутиви *пл’ацок* (Псп), *пл’ацочок* (Крж) і діалектний фонетичний варіант *плац* (Брж, Км), що, можливо, виник як перенесення з військової термінології або відображення диспалаталізації приголосного [л].

Для виділення наступного семантичного ряду ‘невелика площа землі’ ДО виступає розмір. Лексеми *к^{ла}птик* та *к^{ли}нчик* вживані на всьому просторі та наведені у багатьох н.пп. як дублетні форми. У 4-8 н.пп. в основному Городоцького, Кам’янець-Подільського, Чемеровецького та Ярмолинецького р-нів побутують лексеми *ку^сок* (Кнг, Врв, Крмч, Кз, Шшк), *ку^сочок* (Дмш, Кз, Пдпл, МК, Лшк, Брж, Бдн, Врв), *полосочка*, *с^мужичка* (Кз, Куч, Плп), *пл’ацок* (Кнг), *линдик* (МК, ЯС) (тс. на Кіровоградщині [6, 55]). Особливої уваги заслуговує остання лексема з погляду етимології: [лин^{дик}] “(анат.) клітор Vincenz; невеликий шматок (полотна, поля); одежина, лахманина”; болг. [линдик] “клітор”; – запозичення зі східнороманських мов: рум. lindic “тс.” [11, 3, 235]. Як зазначає Т. Громко, терміни *ку^сок*, *полосочка*, *с^мужичка* розвинули географічне значення на базі семантики загальнономовних слів. Вони репрезентують сему ‘земельна ділянка’, а також ‘частина поля’. При цьому очевидним є семантичний ланцюг ‘смуга’ ↔ ‘частина поля’ ↔ ‘земельна ділянка’ [6, 54-55].

Значення ‘додаток, додатковий наділ’ закономірно передається лексемами *до^даток*, *до^дача*, *да^ча* з основою, очевидно, мотивованою дієсловом *дати* [11, 1, 13-15]. З такою ж семантикою побутує вже згадувана лексема *го^род* і демінутив *го^родчик*. Зауважимо, що в частині надністрянських говорів та ківерцівських говірок Волинської обл. остання лексема має дещо іншу семантику: “квітник, грядка” та “квітник біля хати, обнесений загорожею” [19, 95; 8, 41]. П. Лисенко у “Словнику діалектної лексики Середнього і Східного Полісся” фіксує лексеми *го^редчик* та *го^ридчик* також із семантикою ‘квітник біля хати’ [14, 24]. *Фа^зенда* “великий маєток в Бразилії” [13, 810] – широко вживана лексема на Західному Поділлі, що стала ГТ завдяки позамовному факторові (впливу популярних бразильських телесеріалів 90-х рр.). Лексеми *со^т’і* (ЯС), *со^тки* (ССм), *го^ни* (Мцв), *до^р’із^ний го^род* (Мрз, Врв) відображають площу додаткової земельної ділянки або спосіб виділення її у користування (пор. волин.-поліс. *со^ти* [8, 42]). ГТ зі специфічною діалектною акцентуацією *ге^ктари* (Кз, Пдпл, ЯС), за свідченням інформантів, найчастіше передає гіперболізовану характеристику розміру додаткової ділянки землі: *й^{же} ни^е го^дин ро^бити на тих ге^ктарах / здо^{ро}й^л’а ни^{ма}* (Кз).

Зафіксовані матеріали дають підстави стверджувати, що мовці західноподільського діалектного ареалу переважно диференціюють такі типи ґрунтів, як чорноземні, глинисті та супіщані. Тому за ДО “структура ґрунту” у семемі “поле” виділяємо 3 лексико-семантичних ряди. Перший ряд структурується двома ядерними лексемами *чо^рно^з’ом* (Псп, Дмш, Дрв, Грш, Кнг, Орн, Прд, Прс, Рхн, Глш, Куч, Плп, Лсг, МК, СПр, Біл, Чрнв, Хпт, Біл, Км), *чо^рно^зем* (Кз, Ктгр, Пдпл, Нгн, СП, Шар, Вк, Влх, Мцв, ССм, Лшк, Лсв, Біл, Бдн) (тс. зафіксовано у праці П. Гриценка “Моделювання системи діалектної лексики” стосовно півд.-бессар. гов. межиріччя Дністра й Дунаю [5, 81]) та периферійними лексемами *по^ле* (Злч) і *чо^рна зе^м’л’а* (Брж).

Другий ряд репрезентований демінутивом *г^линка*, що вживається майже на всій досліджуваній території, а похідні утворення *г^линиста зе^м’л’а* (Кз), *г^лино^зем* (МКрч, Лсв), *су^гглинки* (ССм) – вузьколокального побутування.

Значення ‘супіщані ґрунти’ відбито у лексемах *п’і^сок*, *п’іш^чаний ґрунт*, *п’іш^чанка*, *п’іш^чана*, *п’ісочник*, *пе^ресип*. Вживання останньої лексеми мотивоване твірною основою *сип-*, що підкреслює ознаку “сипучість ґрунту”.

Поняття ‘зорана земля, рілля’ на означеному діалектному континуумі закономірно передається номенами *зо^рана зе^м’л’а* (Кз, МКрч, СП, Лсг), *рі^л’а* (майже в усіх н.пп). Востанньому послідовно зафіксована відсутність подовження м’яких приголосних в іменниках сер. р. типу *зілля*, *знання*, *каміння* [3, 210]. Цю фонетичну рису подільського говору акцентовано в “Атласі української мови”, поодинокими є подовження приголосних [1, 2, к.№ 94]. У найважливіших лексикографічних працях зазначений літературний відповідник *рілля* “виоране поле; зораний шар ґрунту” [17, VIII, 575], “виоране поле” [16, IV, 23]. У говірках Волині поряд із загальноновживаним *рілля* фіксуються фонетичні варіанти *ру^лля*, *ру^лле* [8, 44], що, очевидно, виникли за подібністю до білоруського слова *ра^лля* “т.с.” [21, 162]. На Сумщині у 2 н.пп. маємо ГТ *ро^л’а* [10, 117]. Із семантикою “зорана земля, рілля” в окремих н.пп. побутують однослівні номени *с^киба*, *с^киби* та двослівні *ро^зро^бле^{на} зе^м’л’а*, *ви^ро^бле^{на} зе^м’л’а* (пор. у волин.-поліс. *ви^ро^бле^{не} по^ле*, *ви^ро^бля^{не} по^ле* [8, 44]).

У географічній терміносистемі Західного Поділля поняття ‘місце, пропущене при сіянні’ номінується лексемами з мотивованою твірною основою *лис-*: *лисина*, *залисина*, що дає підстави констатувати перехід семантики ряду ‘висока, відкрита, спустошена місцевість, вільна від рослинності’. Крім того, місце, пропущене при сіянні, називають *про^с’іу*, *про^с’еу*, *пропущк*, *гр’іх*, *гр’ех*, *огр’іх*, *вогр’іх*. Зауважуємо виразні фонетичні риси західноподільських говірок: варіювання наголошених [e] : [i] у коренях, протетичний [e] перед голосним на початку слова. Водночас за матеріалами “Атласу української мови” на досліджуваній території фіксуються лексеми *огр’іх*, *сказ*, *зал’ім*, *клин* [1, I, к.№315]. На Поліссі цю реалію номінують так: *ізгрех*, *узрех*, *орих*, *узрих* [14, 32].

Часто поле чи земельна ділянка ставали придатними для обробітку чи вирощування сільськогосподарських рослин після вирубування дерев чи кущів. Ряд ‘поле після вирубування дерев’ представлений лексемами з різноманітними морфемними формантами та мотивований коренем дієслова *рубати* та іменника *корч*: *вирубка* (Кз, Глб, Прс, СП, Глш, Вк, СПр, Брж, Лсв, Хпт, Кл, Крмч, Шшк, ВМ), *зруб* (Псц, Дмш, Дрв, Ктгр, Кнг, Орн, Пдпл, Ввс, Біл, Бдн), *зруби* (Рхн), *порупка* (Прд, Шар, Куч, Крмч), *поруби* (Км, Св); *викорчувана* (Влх), *корчунок* (Лсг, Біл), *корчунка* (Кл), *корчоука* (ССм), *курчуни* (Мрз).

Багаторічні спостереження за якістю тієї чи іншої земельної ділянки, кількістю зібраного врожаю спонукали селян певним чином номінувати непридатні для сільськогосподарської праці землі. Так, за маркуючою ознакою “неродючість” виділено семантичний ряд ‘поле, що погано родить’. Його репрезентантами є спорадичні лексеми: *ц’іли^нна* (ВМ), *пустир* (Ввс, ССм, Біл), *пустка* (Злч), *глинка* (Крмч). *неродови^нна* (Бдн) та найбільш уживані словосполучення: *йалове поле* (Грш, Нгн, Прд, СП, Рхн, Шар, Плп, Вк, Мцв, СПр, Брж, Лсв, Км), *йалова зе^мл’а* (Псц, Плп, Влх, Біл, Шшк), *пусте поле* (Орн, Прс, Глш, Куч, Лсг, Чрнв, Хпт, Кл), що побутують на всій території України.

Для передачі семи ‘необроблена земельна ділянка’ мовці використовують майже ті самі номени. Це стосується лексем *ц’іли^нна* (Дмш, Кз, Грш, Кнг, Орн, Пдпл, Нгн, Прд, Прс, СП, Шар, Глш, Куч, Плп, Влх, МК, СПр, Бл, Лшк, Біл, Врв, Крмч, Км, Шшк) (пор. у гов. Сумщини, у 2 н.пп. Буринського р-ну *зал’еж*, *сте^нни^нна* [10: 25, 118]), *пустир* (Псц, Дмш, Вк, Біл, Чрнв, Лсв), *пустка* (Врв, Злч, Км), *пустище* (Хпт), словосполучення *пусте поле* (Брж, Бдн, Кл). Зауважимо, що ГТ *ц’іли^нна* з розряду периферійних номенів переходить у ядерні. Вважаємо, що слово розширило семантику, адже позначає не тільки “ще не оброблювану, не орану землю” та “недавно освоєні землі” [17, XI, 230], а й ‘необроблені якийсь час землі’. У цьому ряді фіксуємо й лексему *пар* (Дрв, Грш, Кнг, Нгн, Рхн, Плп, МК, Мцв, Ввс, Бл), яка не наведена у попередньому лексико-семантичному ряді. Зважаючи на те, що у СУМі зафіксовано значення цього слова “рілля, залишена на одне літо без посіву з метою поліпшення якості землі для наступного посіву озимих” [17, VI, 59], а у говірковому мовленні так називають землі, що оброблялися раніше, а тепер пустують, зауважуємо ширшу порівняно з літературною мовою семантику діалекту. Наприклад: *те^мпер у нас мало йе^мк’і пол’а обробл’айуц’а / кругом сам’і пар’і* (Ввс).

Два наступні ряди лексики виділено за ознаками “спосіб обробітку та призначення землі”. Так, підготовлену на гноєві грядку для вирощування розсади, за свідченням інформантів, номінують лексемами з прозорими мотиваційними основами: *парник* (Псц, Дмш, Дрв, Кз, Ктгр, Грш, Орн, Глб, Прс, Рхн, Глш, Плп, Крж, МК, Мцв, СПр, Лшк, Чрнв, Лсв, Хпт, Чрч, Бдн, Пдл, Злч), *парники* (Біл), *теплиц’а* (Кз, Ктгр, Грш, Нгн, Прд, СП, Шар, Глш, Мцв, Бл, Чрч), *ро^с:адник* (Куч, Біл), *ро^с:ада* (Ктгр, Пдпл, Вк, Лсг, Брж, Чрч). Лексема *розсада*, як вважаємо, є прикладом метонімії.

Земельна ділянка, призначена для вирощування овочів іменується загальноновживаною лексемою *градка* (Псц, Дмш, Кз, Грш, Пдпл, МОлк, МКрч, СП, Рхн, Куч, Вк, Брж, Пдл, Кл, Врв) та діалектними фонетичними варіантами, серед яких найпоширеніші *градки* (Дрв, Кз, Кнг, Орн, Прд, Шар, Глш, Плп, Крж, Влх, Лсг, Стк, Лсв, Чрч, Кл, Шшк), *гридки* (Кз, Нгн, Прс, МК, Мцв, СПр, Біл, Ввс, Зст, Бл, Лшк, Чрнв, Брж, Хпт, Біл, Бдн, Кл, Врв, Крмч, Км, Св), *градка* (Зст) (пор. *града* у говірці с. Кливини Поліського р-ну Київської обл. [14, 25]).

За ознакою “поле після вирощування певних сільськогосподарських культур”, зважаючи на регіональні особливості культивування рослин на полях, визначаємо кілька лексико-семантичних рядів: ‘поле після вирощування гречки’, ‘поле після вирощування кукурудзи’, ‘поле після вирощування капусти’, ‘поле після вирощування картоплі’.

Перший ряд представлений трьома номенами. Діалектизм *гречаниско* рівномірно покриває майже весь ареал поширення західноподільських говірок (тс. зафікс. “Атласом української мови” [1, II, к.№155]). Дві наступні лексеми вживаються спорадично. Так, літературний відповідник *гречанис’ко* фіксується у 4 н.пп.: Рхн, Глш, Стк, ВМ. Використовуючи загальноновживану лексему *поле* (Прд, Шар, Чрнв), діалектоносії цих н.пп. підкреслюють індіферентне ставлення до вирощуваних на землі культур.

Номен наступного ряду є прикладом широких дериваційних можливостей діалектів. Погоджуємось з тезою П. Гриценка про те, що “говорам справді властиві розвиток складу та семантичної структури лексики, легкість словотворення й активність реалізації словотворчих моделей” [5, 3]. Усі лексеми, окрім *поле* (що знову ж таки зафіксована у тих самих н.пп.), є спільнокореновими, але відрізняються твірними формантами, іноді акцентуаційно. Лексема *кукуруз’аниско* із стверділим наголошеним суфіксом характерна для всього говіркового простору. Поодинокими вкрапленнями, що відомі в 1-3 н.пп., є лексеми *кукуруз’аниско* (Грш, Км), *кукуруз’анис’ко* (Рхн, ВМ), *кукуруз’анка* (Крж), *кукуруз’ане* (Лсв), *кукуруз’иско* (Ктгр, Прс, Брж), *кукуруз’иско* (Крмч), *кукуруз’ис’ко* (Хпт). Як засвідчують наші матеріали, лише в с. Куманів Гусятинського р-ну побутують дублетні акцентуаційні номен *кукуруз’аниско* та *кукуруз’аниско*. В інших н.пп. таку реалію іменують однією лексемою. Що ж до способів номінації, то продуктивною можемо вважати метонімію. Так, наприклад, *кукуруз’анка* вживається і для назви кукурудзяної крупи, а *кукуруз’иско*, *кукуруз’аниско*, *кукуруз’ис’ко* – для найменування стебел цієї рослини. Таким чином, простежуємо перехід лексики з ботанічної номенклатури в географічну.

Серед 14 номенів для передачі поняття ‘поле після вирощування капусти’ виділяємо 2 словотвірних гнізда з коренем *город-* та *капуст-*: *огородна* (Дмш, Орн, Нгн, Прс, СП, Глш, Лсг, МК, Лсв), *огород’на* (Влх), *огороди’на* (Куч), *вогороди’на* (Пдпл, Бдн), *вогородна* (Зст), *городи’на* (Грш, ССм), *город’на* (Ввс), *городни’ча* (Лшк), *вогруд* (Чрнв); *капусти’ще* (Псп, Кз, Крж, Вк, Брж, Хпт, Пдл, Км), *капуст’ани’ско* (Мцв, Біл), *капуст’анис’ко* (ВМ), *капуст’ини’ско* (Злч).

Семантичним ядром ряду для позначення поняття ‘поле після вирощування картоплі’, на нашу думку, закономірно є лексема *барабол’ани’ско*. Значно рідше вживається *барабол’анис’ко* (Чрч). Поодинокими вкрапленнями на досліджуваному просторі є 4 наступні лексеми. Так, у лексемі *картоф’л’ани’ско* (Псп, Дрв, Орн) вживання [ф] можна пояснити аналогією до рос. *картофель*. Номен *картоп’л’анис’ко* (Рхн), *картоп’л’ани’ско* (Плп, Злч), *картоп’лини’ще* (Крж) відбивають фонетичні й акцентуаційні особливості південно-західного говору. На думку Я. Закревської, твердий [с] у морфемі *-иск-о* є збереженням давнього стану, що виявляється на тій території, де панує тенденція до ствердіння [с], [ц] у суфіксах *-ець*, *-цк-ий*, *-ск-ий*. Крім того, визначаючи акцентуаційні тенденції у структурах аналізованої лексики із суфіксами *-ис’к-о*, *-ишч-е*, науковець зауважувала, що наголос буває або кореновим, або суфіксальним, що зумовлене не стільки смислорозрізнявальною функцією наголосу, скільки своєрідними властивостями коренових морфем [12, 39]. Додамо, що певну нейтральність стосовно передачі номінованої реалії містить та ж лексема *поле*, що відзначається стійкістю репрезентації у говірках сс. Правдівка, Шарівка, Куча, Чорніводи.

Таким чином, аналізована ЛСГ є складною розгалуженою системою найменувань. На її формування впливають головним чином внутрішньолінгвальні та позалінгвальні чинники. Особливістю номінації поняття “поле”, як і народної географічної термінології загалом, в західноподільському діалектному ареалі є побутування лексем-дублетів, що перебувають у синонімічних відношеннях. Семантичні ряди можуть формувати різнокореневі лексеми та однокореневі деривати з різноманітними твірними формантами. Зафіксовано номен, що виразно підтверджують описані фонетичні й акцентуаційні говіркові риси.

Серед видів номінації найпоширенішою є лексична – номінація на рівні слова і словосполучення, проте переважають однослівні номен. Продуктивною для окремих семантичних рядів є вторинна номінація. Відзначаємо явище розширення семантики та переходу лексем з однієї тематичної групи в іншу.

Матеріали дослідження можуть бути використані при укладанні регіонального словника народних географічних термінів.

Умовні скорочення назв населених пунктів

Вк – с. Вікно, Крг – с. Крогулець, Км – с. Куманів, Лчк – с. Личківці, Схд – с. Суходіл, Яб – с. Яблунів Гусятинського р-ну Тернопільської обл.; Влч – м. Волочиськ, Клн – с. Клінини Волочиського р-ну; Бс – с. Басівка, Ббн – с. Бубнівка, Врв – с. Варівці, Зв – с. Завадинці, Кл – с. Клинове, Крм – с. Кременна, Кзм – с. Кузьмин, Лсв – с. Лісоводи, Лсг – с. Лісогірка, Нвс – с. Новосілка, Стн – с. Сатанівка, СП – с. Стара Пісочна, СПр – с. Старе Поріччя, Трч – с. Турчинці, Хпт – с. Хоптинці, Чрнв – с. Чорніводи, Шшк – с. Шишківці Городецького р-ну; Бл – с. Балин, Зст – с. Заставля, Кр – с. Кривчик, Лшк – с. Лошківці, Мк – с. Маків, МК – с. Мала Кужелівка, Мал – с. Маліївці, Мцв – с. Міцівці, Мрз – с. Морозів, Рхн – с. Рахнівка, ЯС – с. Ярова Слобідка Дунаєвського р-ну; Грш – с. Грушка, Дрв – с. Дерев’яне, Дмш – с. Демшин, Ктгр – с. Китайгород, Кз – с. Кізя, Кнг – с. Княгинин, Крш – с. Крушанівка, Нф – с. Нефедівці, Нгн – с. Нігин, Орн – с. Оринин, Пдпл – с. Підпилип’я, Пдл – с. Подольняни Кам’янець-Подільського р-ну; Брж – с. Бережанка, Біл – с. Біла, Бдн – с. Боднарівка, Ввс – с. Вівся, Влх – с. Вільхівці, Гк – с. Гуків, Івх – с. Івахнівці, Злч – с. Залуччя, Крмч – с. Кормильче, Крк – с. Криків, Птч – с. П’ятничани, Св – с. Свіршківці, ССм – с. Слобідка-Смотрицька, Чрч – с. Черче, Чрн – с. Чорна, Цк – с. Цикова,

Шдл – с. Шидлівці Чемеровецького р-ну; ВМ- Вербка Мурована, Глш – с. Глушківці, Прд – с. Правдівка, Прс – с. Проскурівка, Стк – с. Сутківці, Шар – с. Шарівка, Ярм – м. Ярмолинці Ярмолинецького р-ну Хмельницької обл.

Список використаних джерел

1. Атлас української мови: [в 3т.]. – Т. 2. Волинь, Наддністрянщина, Закарпаття і суміжні землі / [ред. тому Я.В. Закревська]. – К.: Наук. думка, 1988. – 520 с.
2. Бабичева О. Анатомічна лексика в найменуванні земельних угідь Північно-східного Полісся / О. Бабичева // Українська мова. – 2005. – №3. – С. 82-85.
3. Бевзенко С.П. Українська діалектологія / С.П. Бевзенко. – К.: Вищ. шк., 1980. – 246 с.
4. Выгонная Л.Т. Полесская земледельческая терминология / Л.Т. Выгонная // Лексика Полесья: Материалы для полесских диалектных слов – М.: Наука, 1968. – С. 93-130.
5. Гриценко П.Ю. Моделивання системи діалектної лексики / П.Ю. Гриценко. – К.: Наук. думка, 1984. – 227 с.
6. Громко Т.В. Семантичні особливості народної географічної термінології Центральної України (на матеріалі Кіровоградщини) / Т.В.Громко; відп. ред. В.В. Лучик – Кіровоград: РВЦ КДПУ, 2000. – 172 с.
7. Громко Т.В. Словник народних географічних термінів Кіровоградщини / Т.В. Громко, В.В. Лучик, Т.І. Поляруш; НАН України, Український мовно-інформаційний фонд. – К.: Кіровоград, 1999. – 222 с.
8. Данилюк О.К. Назви на позначення семени “поле” в системі народної географічної термінології Волині / О.К. Данилюк // Мовознавство. – 1999. – № 4-5. – С. 41-47.
9. Данилюк О.К. Словник народних географічних термінів Волині / О.К.Данилюк; НАН України, Інститут української мови. – Луцьк: Надстир'я, 1997. – 108 с.
10. Дорошенко С.І. Матеріали до словника діалектної лексики Сумщини / С.І. Дорошенко // Діалектологічний бюлетень. Вип. IX – Вид-во АН УРСР, К., 1962. – С. 101-122.
11. Етимологічний словник української мови : в 7 т. / за ред. О.С. Мельничука. – Т.1-5. – К.: Наук. думка, 1982-2006.
12. Закревська Я. Творення назв поля з-під сільськогосподарських культур / Я. Закревська // Українська діалектна морфологія / [відп. ред. Ф.Т. Жилко]. – К.: Наук. думка, 1969. – С. 34-43.
13. Крысин Л.П. Толковый словарь иноязычных слов / Л.П. Крысин. – М.: Эксмо, 2008. – 944 с. – (Библиотека словарей).
14. Лисенко П.С. Словник діалектної лексики Середнього і Східного Полісся / П.С. Лисенко; Вид-во АН УРСР. – К., 1962. – 72 с.
15. Сіденко Н.П. Географічна апелативна лексика східностепових говірок Центральної Донеччини: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук спец. 10.02.01 “Українська мова” / Сіденко Наталія Петрівна. – Донецьк, 2003. – 22 с.
16. Словарь української мови: в 4т. / за ред. Б.Д. Грінченка. – К., 1958.
17. Словник української мови: в 11т. / за ред. І.К. Білодіда. – К.: Наук. думка, 1970-1977.
18. Черепанова Е.А. Географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья (опыт семантической классификации) / Е.А. Черепанова // Полесский этнолингвистический сборник : Материалы и исследования. / [под ред. Н.И. Толстого]. – М.: Наука, 1983. – С. 173-189.
19. Черепанова Е.А. Народная географическая терминология Черниговско-Сумского Полесья: Словарь / Е.А. Черепанова. – Сумы, 1984. – 274 с.
20. Шило Г.Ф. Наддністрянський регіональний словник / Гаврило Шило. – Львів: Інститут українознавства ім.Крип'якевича НАН України, 2008 (Серія “Діалектологічна скриня”). – 288 с.
21. Яшкін І.Я. Беларускія географічныя назвы: Тапаграфія. Гідралогія / І.Я. Яшкін. – Мінск: Навука і техника, 1971. – 256 с.

Анотація. У статті висвітлено види номінації, що використовують мовці західноподільського діалектного ареалу для відображення поняття “поле”, визначено лексико-семантичні та словотвірні особливості цієї тематичної групи лексики. Виділено фонетичну й акцентуаційну специфіку діалектизмів, зафіксовано територію поширення народних географічних термінів.

Ключові слова: номінація, лексема, сема, семантичний ряд, географічний термін.

Summary. The article envisages the kinds of cognomination used by the speakers of Western Podilya dialect to cogitate the notion “field”, word-building, lexical and semantic features of these groups of vocabulary are distinguished. Phonetic and accent specific of the dialect world is differentiated, the territory of extention of the national geographical terms was set.

Key words: denomination, lexem, sema, semantic line, geographical term.